

Örökségeink

Ezen a nyáron alighanem háborítatlan életük lesz a hattyúknak a Balatonon. Békesen korzóznak, fiókáikkal zsinórban, a partközelségben, anélkül, hogy túlságosan kerülgetniük kellene a fürdőzők hadát. Mert hogy mire beköszöntött a nyár, sok embercsalád fölélte nyaralásra félretett forintjait is. Akinek meg futja még efféle nyalánkságra, az inkább távolabbi vizek partján keres fölülülést, ahol a luxus árakért luxus kiszolgálásban is részesül.

Egy Európába tartó nép fiának egyébként egyszersmind kész tanulmányút, ha saját bőrén éri, milyen az igaz, olajozottan működő kapitalizmus, amelyért kezünk-lábunkat törjük, csak hogy áldásaiban mi is lubickolhassunk.

Ott van például Olaszország, s a számunkra sem elérhetetlen távolságban lévő Velence: az ősök gazdag öröksége. A Szent Márk tér elkoptathatatlan lépéskedve, a harangtorony és a Dodge palota ódon falai láttán mindannyiszor elámul a világ minden részéről ideözönlő vendégsereg, aztán elvonul enni-inni, befizet egy hajóútra, gondolázik a pocsolyszagú csatornákon, beveti magát a bővlik vásárává silányult butikok rengetegébe, az igényesebbje múzeumi belépőt, színház és hangversenyjegyet vesz, és tömi az ilyen-olyan szállodák kasszáját. Egyszóval: boldog, boldogtalan szórja ide a dollárban, márkában, frankban megkeresett pénzt, megélhetést, gazdagságot biztosítva a város-lakóknak, s örökös utánpótlást az olasz tőkének. S ez nemcsak Velence kiváltsága ebben az országban. Hiába, jó befektetők voltak az elődök.

Ügyes, okos, tehetséges, szorgalmas nép az olasz. Nem kevésbé vagyunk azok

mi sem. Csakhogy miféle örösigre építhetjük mi a jelenünket és a jövőnket? Mi maradt nekünk századokkal ezelőtt élt őseink vagyonából, amelyet csak megőrizni és gyarapítani is elegendő lett volna? Elégeték a történelem viharai, rabló forgószelek szétszórta a világ minden égtája felé. S amikor e század háborúi után kitisztult az ég, s máshol a föld alól, a pincék mélyéből napfényre kerültek a sikerrel rejtgetett értékek, nálunk söprűt vett a kezébe a hatalom, és kitarkította még a padlásokat is. Apáink generációját arra kényszerítette, hogy erejét megfeszítve légvárak alapjait rakosgassa, amelyek, mint tudjuk, mára köddé váltak. Kezdetünk tehát mindent előlrol. Hát ezért is vagyunk oly hihetetlen messze Európától.

Bűn, hogy elégedetlenek, hogy türelmetlenek vagyunk? Aligha. Véték azonban azt hinni, hogy ez a távolság, a megtételéhez szükséges idő rázós mellékutakon, szabálytalan előzésekkel megrovidítható. Épp ellenkezőleg. Fájó, de számolnunk kell vele: a ma élők számára sajnos ez egyelőre inkább a lemondaságok, mintsem a felhőtlen jólét ideje...Bizni csak abban bízhatunk, hogy talán mi nem a szégyent és kifordított üres zsebeinket hagyjuk az utókorra.

Persze csak akkor, ha képesek vagyunk az orrunknál tovább látni. Ha az aranytojást tojót tyúk helyett most nem kerülünk – mondjuk – a hattyúk bővletébe. Amelyek, bármennyire szépek is most a szemnek, tudvalevő, hogy ártnak a Balatonnak. Márpedig az is benne van a hagyatéki leltárban. Higgyük: nem lesz mindig kihalt a tópart, ha ilyen perzselő a nyár...

Chikán Ágnes

Trópusokra utazóknak Nem fenékiig egzotikum...

Hazánkban is egyre nő az érdeklődés az egzotikus országok iránt: számos expedíciót, társasutat szerveznek a magyarok is trópusi és szubtrópusi területekre. Az üzletemberek is gyakran távoli országokat keresnek fel munkájuk során. A visszatérők nem egyszer azonban ott előforduló betegségekről számolnak be, nem kis riadalmat keltve az utakat tervezőkben. A mendemondák helyett hasznosabb azonban, ha ki-ki idejében tájékozódik a megfigyelhető ország járványügyi sajátosságairól, a fertőző betegségek megelőzésének lehetőségéről. A tudnivalókról dr. Király Klára megyei tisztiorvostól érdeklődtünk.

A trópusokon gyakoribbak és sokkal súlyosabbak a bakteriális eredetű hasmenéssel járó betegségek, mint Európában. A *hastífusz* és a *kolera kórokozója* ellen védőoltással védekezhünk, de a dizentéria és a szalmonellák ellen „csak” a személyi higiéné szigorú betartásával.

Alapszabály: forralatlan vizet nem ihatunk, az orvosok palackozott italt fogyasztását javasolják. A gyümölcsök héját alaposan mosuk meg, hámozással csökkenthetjük a fertőzésveszélyt.

Súlyos, szűnyogterjesztette

vírus által okozott megbetegedés a *sárgaláz*. Ellene hatásos védőoltással vehetjük föl a harcot.

A trópusokon és szubtrópusi klímájú területeken napjainkban is reális veszélyt jelent a szűnyogközvetítette *malária* megbetegedés. A védekezésnek két módja van: a gyógyszeres megelőzés és a szűnyogriasztó szerek használata.

A szakember tanácsa: feltétlenül vigyünk magunkkal speciális szűnyogriasztókat, SZU-KU-krémet és spayt, valamint elektromos szűnyogriasztót. A szűnyogok kirajzásának időpontja este 8 és hajnali 2 óra közé esik, lehetőleg ebben az időben ne tartózkodjunk a szabadban. A malária megelőzésére ajánlott gyógyszert a családorvos, Szegeden az ÁNTSZ nemzetközi oltóhelyének orvosa is fölírhat. Utazás előtt két héttel kell elkezdeni a tabletták szedését. Aki a trópusokon belázasodott, vagy hazatérve felszokott a hőmérséklete, azonnal forduljon orvoshoz!

Utazás előtti járványügyi tanácsadást az ÁNTSZ megyei intézetében lehet kérni a 401-088 és a 401-011-es telefonon. Védőoltást szerdán és pénteken 9-11 óráig az ÁNTSZ Csongrád Megyei Intézetében működő nemzetközi oltóhelyen lehet felvenni.

Ch. Á.

Az önkormányzati és alapítványi támogatásokból megszervezett, Értelmiség '93 elnevezésű, tegnap megnyílt nyári egyetemen elsőként Ágh Attila filozófus és politológus, valamint Katona Tamás politikus és történész (a Miniszterelnökségi Hivatal államtitkára) tartott előadást az egyetem aulájában.

■ Ágh Attila kijelentette: az ország a 19. századi ipari modernizáció útján halad, s a kultúrában is a múlt század végi fejlett konzervativizmus a modell; a feladat: ennek a múlt századizágnak a leküzdése. „A kultúra és a modernizáció a 20. század végén végén” című előadásában ennél többet nem is igen szentelt a témának, inkább politológiai megközelítésből elemezte a mai magyar demokrácia állapotát. Az intézményrendszer jogi megteremtése annyit ér, amennyit a tárgyalásos, kommunikatív demokrácia hívei ki tudnak hozni belőle – Magyarországon pedig (csakúgy, mint a többi volt szocialista országban) az a helyzet, hogy egymástól elszakadtak és elkülönültek az egymástól különböző politikai nyelvek. A dialógusok összekapcsolódása helyett süketek párbeszéde folyik – ez, a hazai szellemi és politikai élet legnagyobb betegsége. A politikai

■ A magyar kultúra állami finanszírozása átalakulóban van, s úgy néz ki, hogy az intézmények pillanatnyilag két veszély között választhatnak. Ha az egyedi szponzorálás gazdasági és hirdetési érdekeinek nem kívánnak eleget tenni, akkor az állami oldal felől a politikai befolyástól kell óvakodniuk. Ön szerint valós-e ez a két veszély?

– Igen, ezek valós veszélyek. Nyilvánvaló, hogy a kultúra és a kulturális intézmények szeretnének fennmaradni, s el kell dönteniük: melyikkel néznek szembe. Én azonban nem hiszem, hogy a kormányzat részéről lenne olyan szándék, amely nagyobb mértékben rá kívánná telepíteni a kultúra intézményeire. A kormányt az a vádolták – és valóban ez a helyzet – hogy a minisztériumi pénzeket kiviszi alapítványokba, és így kívánja finanszírozni a kultúrát. Dehát szerte a világon ezt a módszert alkalmazzák. Mert ez stabilabb, mert ez rendszeresebb, s mert egyenletesebb támogatást biztosít, mint a költségvetés ingadozásainak kitett minisztériumi finanszírozás. Arról nem is beszélve, hogy az állami költségvetést feltétlenül karcsúsítani kell, vagyis le kell választani róla mindazt, ami nem egy ország költségvetésébe való. Itt, fájdalom, erősen hiányzik egy legitim, választáson alapuló meggye, hogy az alapítványi kultúra-finanszírozás feladatát elvállalja. Az alapítványok esetében mindenesetre gondoskodni kell a társadalmi ellenőrzésről, amely kizárja, hogy a mindenkori kormányzat politikai befolyása érvényesülhessen.

■ Ön azok közé a politikusok közé tartozik, akik többször véleményt nyilvánítottak a sajtóról. Most, hogy

Értelmiség '93 Megnyílt a nyári egyetem

elitet három típusba sorolta az előadó: a küldetéses típust (akinek történelmi víziója van, nem az érdekl, mit lehet most tenni, hanem az, hogyan szerepelhetne a jövő történelemkönyvekben) nevezte dominánsnak; a moralizáló típushoz sorolta az egykori értelmiségi ellenzékiet, akik „lebegnek az érdekek és az értékek fölött”, s a „véletlen politikusokat” nevezte meg a harmadik, „legrosszabb” típusba tartozóknak, akik azt hiszik, a közösség dolga nem más, mint hogy az ő egyéni frusztrációikat feloldja.

Nem pontosan derült ki Ágh Attila előadásából, vajon a politikai elit fönti összetétele, vagy más egyéb akadály van az általa is ideálisnak tartott

KONFERENCIA
„Értelmiség '93” Nyári Egyetem, a JATE aulájában.
Előadások:
9.00-10.00. Piacgazdaság és a kultúra finanszírozása – Zelnik József
10.10-11.10. Az átalakuló állami mecenatúra – Fekete György

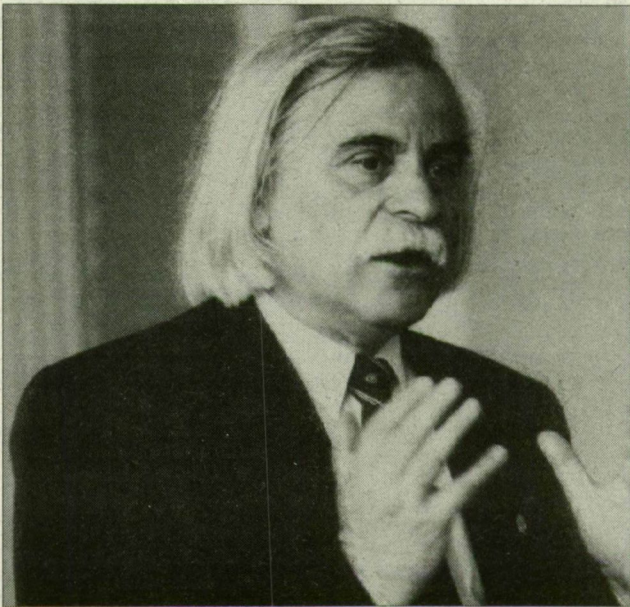
11.20-12.20. Kultúra és az önkormányzat az átalakulásban – Marshall Miklós
15.00. Konzultáció
Tóttóssy Istvánnéval, az MKM Etnikai és Nemzeti Kisebbségi Főosztályának vezetőjével.

dem demokrácia nem képzelhető el, veszedkedni is meg kell tanulni, de a kommunikatív demokrácia sem ment meg a döntéshozástól. A döntések kényszerét és felelősségét a kultúra nem tudja megoldani.

Reagált még az előadó Ágh Attilának a sajtó szabadságáról, mint a demokrácia működésének és hatékonyságának alapvető jellemzőjéről kifejtett nézeteire is – erről interjúkban mond bővebbet. Kifejtette továbbá, hogy a 20. század végén a derűlátás kötelező és az egészség ragályos, nem a betegség. A kultúráról szólva elmondta, mennyivel hatékonyabban, átvilágíthatóbban működnek a kultúrafinanszírozó alapítványok, mintha a minisztérium osztogatná a pénzt. Mivel létfontosságú külföldön megmutatni az értékeinket, nem monstrum hivatal létrehozása, hanem külföldi magyar intézetek fejlesztése a cél.

S. E.

Lejárt a sértődött válaszok kora – mondja Katona Tamás államtitkár

Fotó: Révész Róbert

Katona Tamás, a Miniszterelnökségi Hivatal politikai államtitkára az „Értelmiség '93” Nyári Egyetem első napján tartott előadása után válaszolt kérdéseinkre.

közelegnek a választások, ön mit vár a magyar sajtótól?

– Úgy gondolom, a nyomtatott sajtó most jutott el ahhoz, hogy három év után a korábbiál egy kissé kerekesebb képe legyen a politikáról. A megelőző években ugyanis – nézetem szerint – az frott sajtó munkatársai két párttal voltak kapcsolatban. Egyikkel azért, mert azt ismerték az előző rendszerből: vagy híven szolgálták, vagy küzdöttek ellene. Ki-ki nézete szerint. De az ismeretségek és kapcsolatok megvoltak, s ez öröklődött a szocialista pártra. A másikkal, mert az újságírók maguk is egyik-másik fővárosi és vidéki nagyvárosi értelmiségi társasághoz tartoztak – ezt távolról sem elmarasztalóan mondom – s ez javarészt a szabaddemokráciához kötötte

őket. Így, véleményem szerint a magyar sajtónak hosszú időn át viszonylag egyoldalú képe volt a magyar politikáról. Következésképp pedig a magyar politikának, kivált a kormányzati politikának, sértődött és ügyetlen reakciói voltak a magyar sajtóval szemben. De ezen a tragikomikus helyzeten túljutottunk. Ebből a szempontból a sajtó biztosan nem lesz partner abban, hogy a választási kampány balkáni nivójú és hangneme legyen. Ami pedig a politikát illeti, azt hiszem, csakis azoknak a szélsőséges erőknél volna ilyen törekvések, amelyek amúgy is esélytelenek arra, hogy a parlamentbe kerüljenek.

■ A nyári egyetemen ön is, Ágh Attila is hangsúlyozta, hogy a környéken egyetlen országnak sincs más al-

ternatívája, mint az Európa által kínált út. A magyar külpolitika tükrében azonban mintha más volna Magyarország és más a szomszédok törekvése. Mi lehet ennek az oka?

– Az előítéletek és a gyanakvások. Ezekről kell megszabadulni, és én úgy érzem, magyar részről már sikerült. Meghatároztuk azokat a módszereket, amelyekkel a külföldi magyarságot hathatósan lehet segíteni, úgy, hogy ezzel ne sértsünk román, szlovák és más érdekeket. Két ilyen módszer említendő. Az egyik az Európa-politikánk. Köztudott, hogy Európa szeretné, ha a régió számára kialakulna egy illemdélex, s ez tartalmazná azoknak a viselkedési mércéknek az összességét, amit a kisebbségek ügyében érvényesíteni kell. Mindenki tisztában van vele, hogy ha ez nem érvényesül, annak beláthatatlan, akár jugoszláv-dimenziójú következményei lehetnek. A másik módszerünk a gazdasági együttműködés, a határok megnyitása. Reméljük, a szomszédos államokban olyan irányba halad majd a gazdaság, ahonnan már nem térhet vissza valamilyen kétségbeesett központsító hajlam arra, hogy mindent Pozsonyban, vagy Bukarestben döntsének el. Mert, ha például a cserekereskedelemben meg tudunk jelenni áruinkkal Romániában, s jó gazdasági támpontokat sikerül ott kialakítani, azzal jó pozícióba tudjuk hozni azokat, akik mindkét nyelvet beszélnek, akik mindkét ország kultúrájában, társadalmában otthon vannak. Ez is a határon túli magyarok egyfajta segítése lenne, hiszen mihelyt bizonyos egzisztenciális biztonságban vannak, szabadban folyhat gazdasági és kulturális önszerveződésük is.

Panek Sándor